Аб сельскім і калгасным будаўніцтве ў Беларусі

* * *

П. ПАНАМАРЭНКА

Старшыня Соўнаркома Беларускай ССР і сакратар ЦК КП(б) Беларусі

* * *

За годы савецкай улады Беларусь з дапамогай вялікага рускага народа, у брацкай сям'і ўсіх народаў СССР, пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна прайшла вялікі шлях дзяржаўнага развіцця, скінула з сябе адбітак дарэвалюцыйнай адсталасці, з ускраіны з экстэнсіўнай сельскай гаспадаркай і саматужным промыслам ператварылася ў перадавую індустрыяльна-калгасную рэспубліку. У выніку індустрыялізацыі многія галіны прамысловасці Беларусі перасталі насіць чыста мясцовы характар і набылі сур'ёзнае значэнне ў агульным балансе прамысловай вытворчасці Савецкага Саюза.

За годы сталінскіх пяцігодак у рэспубліцы выраслі рабочы клас і нацыянальныя інжынерна-тэхнічныя кадры.

Калгасны лад прынёс Беларусі нябывалы росквіт сельскай гаспадаркі і вывеў са стану беспрасветнай галечы мільённыя масы беларускага сялянства. Дзякуючы калгасам беларускі народ стаў на шлях працвітання, шлях забяспечанага, шчаслівага жыцця.

Пры дапамозе ЦК ВКП(б), Соўнаркома СССР і асабіста таварыша Сталіна, у выніку самаадданай працы калгаснікаў і ўпорнай сістэматычнай работы партыйных, савецкіх арганізацый і зямельных органаў рэспублікі былі дасягнуты вялікія поспехі ва ўмацаванні калгасаў. Ва ўсіх калгасах Беларусі былі ўведзены правільныя севазвароты, 220 тысяч хутароў былі пераселены ў калгасныя сёлы. Выкананне сталінскага плана асушэння балот дазволіла дадаткова асвоіць больш 250 тысяч гектараў зямель, на якіх рэспубліка атрымлівала высокія ўраджаі.

У апошнія тры годы перад вайной калгасы Беларусі штогод павялічвалі валавы збор збожжавых не менш чым на 10 процантаў. Збор бульбы ў 1940 годзе ў параўнанні з 1938 годам павялічыўся на 33 проценты. З кожным годам расла грамадская жывёлагадоўля, павышалася прадуктыўнасць жывёлы, пашыраліся сады, пасекі, птушкагадоўчыя фермы.

Калгасныя сем'і штогод павышалі свае прыбыткі, яны атрымлівалі ад калгасаў усё больш і больш хлеба, бульбы і іншых сельскагаспадарчых прадуктаў. У Беларусі кожная калгасная сям'я мела багата ўсіх прадуктаў. З быту калгасных сем'яў знікалі прымітыўныя прадметы хатняга ўжытку. Іх месца паўсямесна займалі вырабы прамысловасці, промкааперацыі і саматужнага промысла. Выйшлі з ужывання лапці, калгаснікі насілі скураны абутак, добрае адзенне. Моладзь апранацца добра. У быт калгаснікаў увайшлі радыёпрыёмнікі, веласіпеды, швейныя ма-

Абсталяванне знішчана або вывезена ў Германію. Электрастанцыі разбураны амаль цалкам: захавалася ўсяго толькі 5 процантаў іх даваенных магутнасцей. Акупанты разбурылі ўстановы культуры, навукі і мастацтва. Значна больш палавіны нацыянальных багаццяў рэспублікі загінула ад рук нямецкіх захопнікаў.

За час акупацыі немцы разарылі калгасы, разграбілі і знішчылі іх маёмасць і матэрыяльна-тэхнічную базу. Знішчаны МТС, амаль усе грамадскія і вытворчыя пабудовы калгасаў. З асаблівым азвярэннем і злобай захопнікі абрушыліся на калгасны лад. Носьбіты самага разбойніцкага імперыялізма і рэакцыі, яны стараліся расправіцца з калгасным сялянствам, прабуючы аслабіць яго свабодалюбівы рэвалюцыйны дух. Нямецкія захопнікі помсцілі нашаму сялянству за тое, што яно, далучыўшыся да справы будаўніцтва соцыялізма, па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам савецкай улады зрабіла найглыбейшы рэвалюцыйны пераварот, у выніку якога ў нашай краіне быў створан калгасны лад.

У канчатковым выніку замыслы нямецкіх акупантаў зводзіліся да таго, каб адабраць у савецкага сялянства зямлю і ўсё тое, што далі яму савецкая ўлада і калгасны лад, аднавіць прыгонніцка-памешчыцкія парадкі і ператварыць сялян у пакорных рабоў нямецкіх памешчыкаў. З азвярэннем і злобай захопнікі разбуралі і спальвалі сёлы і вёскі, ператваралі цэлыя раёны ў пустыні.

Нямецкімі захопнікамі спалена і разбурана ў сельскай мясцовасці звыш 1.200 тысяч жылых дамоў, гаспадарчых пабудоў калгасаў, пабудоў асабістага карыстання сялян, адміністратыўных і культурных установаў. Рад раёнаў захопнікамі разбуран цалкам. Так, напрыклад, у Лельчыцкім раёне з шасці тысяч дамоў асталося 32, у Асвейскім—з 3.450—8, у Суражскім—з 8.670—577 дамоў і г. д.

Беларускі народ адказаў на злачынствы нямецкіх захопнікаў непрымірымай усенароднай барацьбой супроць усіх палітычных, эканамічных і ваенных мерапрыемстваў захопнікаў.

Гераічная Чырвоная Армія пад кіраўніцтвам Вярхоўнага Галоўнакамандуючага таварыша Сталіна разграміла фашысцкую армію, выратавала наш савецкі народ ад нямецкага рабства, вярнула свабоду працоўным Беларусі, выратавала народную гаспадарку рэспублікі ад канчатковага знішчэння.

гадоўлю, сады і пасекі, дапамагчы калгасным і сялянскім сем'ям абзавесціся асабістай жывёлай.

Адной з буйнейшых задач на сяле з'яўляецца аднаўленне жылля калгаснікаў, разбуранага нямецкімі захопнікамі.

За час пасля выгнання нямецкіх захопнікаў ужо адноўлена і адбудавана ўноў больш 127 тысяч дамоў калгаснікаў. Некаторыя раёны рэспублікі дабіліся ў гэтых адносінах станоўчых вынікаў. Аднак у цэлым становішча з будоўляй жылых дамоў калгаснікаў нельга прызнаць здавальняючым. Многія сем'і калгаснікаў да гэтага часу яшчэ вымушаны жыць у зямлянках, хлявах, падвалах і іншых часовых збудовах. Яшчэ ёсць сур'ёзныя недахопы арганізацыйнага і тэхнічнага парадку, якія тармозяць справу аднаўлення і будаўніцтва і зніжаюць яго якасць.

Савет Народных Камісараў БССР і ЦК КП(б) Беларусі прынялі рашэнне аб мерапрыемствах па аднаўленню і будаўніцтву жылых дамоў калгаснікаў, вытворчых пабудоў у калгасах і культурна-бытавых будынкаў у сёлах нашай рэспублікі. Гэтае рашэнне адобрана саюзным урадам і ЦК ВКП(б). Рашэнне мае вялікае палітычнае і гаспадарчае значэнне для калгаснага будаўніцтва. Яно намячае ясныя шляхі далейшага ўмацавання калгасаў і дае шырокую праграму вялікай творчай работы па будаўніцтву новага сяла. У выніку ажыццяўлення мерапрыемстваў, намечаных рашэннем, на працягу бліжэйшых год карэнным чынам змяніцца знадворнае аблічча беларускіх сёл. Сэнс рашэння заключаецца ў тым, што сельскаму будаўніцтву надаецца неабходны размах і павышаецца зацікаўленасць калгасаў у адбудове сяла.

Рашэннем уводзіцца такі парадак, пры якім будаўніцтва жылых дамоў калгаснікаў будзе праводзіцца арганізавана, сіламі і сродкамі калгасаў за кошт тых калгаснікаў, якія будуюць дамы. Ва ўсіх калгасах ствараюцца будаўнічыя брыгады. Калгасы будуць будаваць і аднаўляць жыллё ў першую чаргу для перадавікоў

1922 па 1940 г. на патрэбы мясцовага сельскага будаўніцтва высечана лесу ў тры разы больш, чым па дзяржаўных лесапарубках. Такі маштаб парубак прывёў да рэзкага скарачэння лясных плошчаў, да зрэджвання лясоў.

Калі ў 1882 годзе ў Беларусі сярэдні процант лясістасці складаў больш 45, то ў 1944 годзе ён апусціўся да 19. Са скарачэннем лясоў немінуча звязана змяненне кліматычных умоў, змяншэнне ападкаў, рэзкае пагоршанне глебы. Ужо зараз у рэспубліцы ёсць больш 20 раёнаў, у якіх лясы поўнасцю або амаль поўнасцю высечаны, з прычыны чаго ў іх глебы вельмі запясочаны. Гэта рэзка знізіла ўраджайнасць і адмоўна адбілася на жывёлагадоўлі.

Беларускія сяляне да рэвалюцыі не мелі карыстацца лясамі.. Лясныя масівы належалі памешчыкам, лесапрамыслоўцам, манастырам. Толькі ў годы савецкай улады сяляне атрымалі шырокую магчымасць карыстацца лесам для ўласных патрэб. Савецкая дзяржава перадала вялікую колькасць лясоў мясцовага значэння непасрэдна ў распараджэнне калгасаў. Гэта—адно з выдатных заваяванняў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. У заходніх абласцях рэспублікі гаспадарамі лясоў да 1939 года былі польскія памешчыкі, і толькі пасля ўз'яднання сялянства атрымала тут доступ да лясоў.

Лес стаў здабыткам народа. Яго трэба не знішчаць, а берагчы, скарыстоўваць рацыянальна.

У нас ёсць поўная магчымасць для вырашэння гэтай праблемы. Стварыць высокакультурнае жыллё і вёску, адпавядаючую зместу калгаснага жыцця, павысіць абараназдольнасць рэспублікі, прадухіліць лес ад знікнення і зняць пагрозу ўраджайнасці можа ўсямернае развіццё мясцовай вытворчасці цэглы і чарапіцы, якія ў бліжэйшыя два—тры годы павінны стаць асноўным матэрыялам для будаўніцтва дамоў калгаснікаў, гаспадарчых і культурна-бытавых пабудоў на сяле.

Рэспубліка мае ўсё для выканання гэтай важнейшай дзяржаўнай задачы. Не толькі ў кожным раёне, але і амаль у кожным сельсавеце ёсць залежы высокаякасных керамічных гліны, годных для вырабу цэглы і чарапіцы, і невычарпальны запас мясцовага паліва—торфу для іх аб-

не рэспублікі: адзін у сістэме Наркаммясцпрома—райпромкамбінатам, другі ў сістэме Белкаапромсовета—промарцеллю.

Заводы з сушыльнымі плошчамі і іншымі неабходнымі прыстасаваннямі павінны быць пабудаваны да пачатку 1946 года. Будаўніцтва такіх невялікіх заводаў амаль не патрабуе завозу будаўнічых матэрыялаў з іншых месц. Значыцца, амаль не патрабуецца транспартных затрат. Завозіць трэба толькі невялікую колькасць цэменту для кладкі труб.

У 1946 годзе баланс цагельнай вытворчасці ў рэспубліцы павінен складаць больш чым поўмільярда штук цэглы і 100 мільёнаў штук чарапіцы ў год, што перавысіць узровень даваеннай вытворчасці. Гэта створыць рэальныя магчымасці для поўнага пераходу ў 1946 годзе на будаўніцтва з цэглы і чарапіцы бальніц, школ, МТС, сельсаветаў, сельскіх магазінаў, станцый чыгунак, збожжаскладаў і некаторых іншых будынкаў, а таксама і для некаторай колькасці жылых дамоў калгаснікаў.

У 1946 годзе ў сістэме мясцовай прамысловасці і промкааперацыі павінна быць пабудавана яшчэ па два такія заводы ў кожным раёне. Тады мы будзем выпрабляць на раённых заводах мясцовай прамысловасці і промкааперацыі адзін мільярд штук цэглы і да 200 мільёнаў штук чарапіцы.

Цагельна-чарапічныя заводы мясцовай прамысловасці, пабудаваныя ў кожным раёне, павінны з'явіцца правобразам такіх-жа калгасных заводаў з меншай прадукцыйнасцю—да 200—300 тысяч штук цэглы і 50—100 тысяч штук чарапіцы. У 1946—1947 годах сіламі саміх калгаснікаў будзе пабудавана па аднаму такому невялікаму цагельна-чарапічнаму заводу прыкладна на кожныя пяць калгасаў.

Такім чынам, к канцу 1947 года мы будзем уладаць балансам мясцовай раённай вытворчасці ў паўтара мільярда штук цэглы і 300—400 мільёнаў штук чарапіцы. Лічачы, што на добрую, прасторную сялянскую хату ідзе 18—20 тысяч штук цэглы, можна будаваць 75 тысяч цагельных дамоў у год. У гэтым выпадку для перабудовы ўсяго жылога фонда сёл і вёсак Беларусі запатрабуецца 8—10 год.

Зусім ясна, што такое развіццё вытворчасці цэглы, чарапіцы, вапны створыць сур'ёзныя прадпасылкі для індустрыяльнага будаўніцтва.

Ці многа запатрабуецца рабочай сілы на цагельную вытворчасць такога маштаба? Ці не аслабіць гэта дзейнасць калгасаў? Агульныя гадавыя затраты працы сталых і сезонных рабочых на працягу

Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы